

Luonnos Kuntaliiton lausunnoksi sote- ja maakuntauudistuksesta

22.9.2016

Lakiasiain johtaja Arto Sulonen



Lausuntoluonnoksen tarkoitus

- Tukea kuntia niiden valmistellessa omia lausuntojaan
- Antaa kunnille mahdollisuus vaikuttaa Kuntaliiton lausuntoon

Lausuntoluonnoksen reunaehdot

- Sote- ja maakuntaudistus toteutetaan
- Maakuntien verotusoikeus ei tässä vaiheessa toteudu

Valmisteluprosessista

- Valmistelussa ei synny missään vaiheessa ennen eduskuntakäsittelyä tilannetta, jossa sote- ja maakuntauudistusta koskeva peruslainsäädäntö (nyt lausunnoilla), valinnanvapautta koskeva lainsäädäntö (lausunnoilla loppuvuodesta) ja maakuntien muita tehtäviä koskeva lainsäädäntö (lausunnoille keväällä 2017) olisivat arvioitavana samalla kertaa

Maakuntien itsehallinto

- Itsehallinto jää liian suppeaksi
 - » ei verotusoikeutta
 - » lainsäädäntö suoraan määrittelee pitkälle esimerkiksi organisointia ja palveluiden tuotantoa
 - » vahva hallinnollinen valtionohjaus myös operatiivisella tasolla

Maakuntien järjestämien palveluiden ohjaus (1)

- Valtio ohjaa liikaa maakuntia hallinnollisesti, esitysluonnokseen sisältyvää sääntelyä tulee purkaa
 - » valtioneuvoston toimivalta päättää maakuntien yhteistyösopimuksesta
 - » valtioneuvoston toimivalta palvelurakenteen, investointien ja tiedonhallinnan ohjauksessa
- Maakuntien järjestämien palveluiden ohjaus
 - » hallinnollisen ohjauksen käyttöala supistuu olennaisesti
 - » omistajaohjaus korostuu
 - » sopimusohjaus korostuu
 - » markkinaohjaus valinnanvapauden piirissä olevissa palveluissa
- Ohjausjärjestelmän toimivuus ratkaisee palveluiden integraatiotavoitteiden toteutumisen käytännössä

Maakuntien järjestämien palveluiden ohjaus (2)

- Ei lakiin perustuvaa palveluiden järjestämisen ja tuotannon erottamista
- Valinnanvapauteen liittyvä yhtiöittämisvelvollisuus ongelmallinen (erityisesti integraation näkökulmasta)
 - » yhtiöittämiselle pitäisi joko tapauksessa varata aikaa vuoden 2023 alkuun
- Maakunnan palvelulaitosta koskevat säännökset tulee poistaa
- Ei valtakunnallisia lakiin perustuvia maakuntien palvelukeskuksia (toimitila- ja kiinteistöt, talous- ja henkilöstöhallinto, yhteishankinnat ja ICT)

Maakuntien rahoituksen haasteita

- Maakunnille liian tiukat talouden tasapainovaatimukset (toiminnan ja investointien rahoitus tasapainossa kahdessa vuodessa)
- 3 mrd. euron säästötavoitteiden lukkoon lyöminen maakuntien rahoituslaissa ongelmallista
- Maakuntien ”kriisikuntakriteerit” vaarassa täytyä usealla maakunnalla heti kättelyssä, arviointimenettely soveltuu huonosti valtionrahoitusmalliin
- Maakuntien palveluvelvoitteet lyöty kiinni lainsäädännössä, verotusoikeutta ei varaventiilinä
- Maakuntien verotusoikeutta myöhemmässä vaiheessa puolletaan
- Maakuntien valtionrahoituksen laskennalliset perusteet sinällään hyväksyttävissä

Kuntien rahoituksen haasteita

- Ei riittäviä laskelmia kunnan talouden kestävydestä
- Taseet pienentyvät suhteessa velkoihin ja vastuisiin
- Vastustetaan ehdotusta, että kuntien oikeutta päättää veroprosentistaan rajoitettaisiin 2019-2021
- Kuntien valtionosuuden tasausmekanismit ovat riittäviä
- Kuntien valtionosuusjärjestelmästä tulossa erittäin vaikeaselkoinen
- Järjestelmän päätetehtävänä kuntien rahoitusjärjestelmän sopeuttaminen maakuntaudistukseen
- Uuden järjestelmän valmistelu pitää aloittaa heti

Omaisuusjärjestelyt

- Kuntien sote-kiinteistöjen vuokra-ajaksi ehdotetaan vähintään 5 vuotta
- Siirtymäajan jälkeen riskit kunnille jäävistä kiinteistöistä tulee hajauttaa kuntien, maakuntien ja valtion kesken (esim. kohdennetut avustukset)
- Kuntayhtymien kiinteistöjen maapohjien tulisi jäädä kuntien omistukseen (pitkäaikaiset käyttötarkoitukseen sidotut vuokrasopimukset maakuntien kanssa)
- Vaihtoehtoiset ratkaisumallit jääneet liian vähälle huomiolle (omaisuuden siirto korvausta vastaan tai kuntien ja maakuntien yhteiset kiinteistöyhtiöt)

Kunnat ja palveluiden tuotanto

- Kunnilla on jatkossakin laaja vastuu hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä, tätä pitäisi lainsäädännössä selkeyttää
- Kunnilla tulee olla oikeus omistaa ja perustaa valinnanvapauden piiriin kuuluvia palveluita tuottavia yhtiöitä

Kunnan ja maakunnan yhteistoiminta

- Kuntien ja maakuntien yhteistyö ja mahdollisuus sopia palvelujen hoitamisesta pitää turvata
- Maakunnan ja kuntien välisen yhteistyön ja sopimisen sekä tehtävien hoitamisen tulee olla mahdollista samaan tapaan kuin yhteistyö kuntien kesken on kuntalain mukaan mahdollista
- Maakuntien ja kuntien joustava mahdollisuus sopia tehtävistä on perusteltua myös siksi, että se mahdollistaa maakuntien keskuskaupunkien ja suurimpien kaupunkiseutujen erityisroolin huomioimisen
- Kunnilla tulee olla mahdollisuus sosiaali- ja terveydenhuollon valinnanvapauden piirissä olevien palveluiden tuottamiseen omistamissaan yhtiöissä
- Yhteistoiminta edellyttää ehdotettua kiinteämpää neuvottelumenettelyä kuntien ja maakuntien välille

Henkilöstö

- Lausuntoluonnoksessa kannatetaan lakiluonnosten ehdotuksia henkilöstön osalta
 - » liikkeen luovutus
 - » sovelletaan kuntasektorin työ- ja virkasuhdelainsäädäntöä sekä sopimusjärjestelmää
 - » KT myös maakuntatyönantajan edustaja
 - » maakuntien henkilöstön eläkevakuutus Kevasta, maakuntakonserniin kuuluvat yhtiöt voivat valita Kevan

Kielelliset oikeudet

- Kielelliset oikeudet voitava toteuttaa käytännössä myös ehdotetussa hajautetussa ohjausjärjestelmässä
- Kaksikielisen maakunnan hallituksessa tulee olla vähintään yksi vähemmistökielisiä edustava henkilö
- Vähemmistökielen vaikuttamistoimielimen tosiasiallinen vaikutusmahdollisuus turvattava

”Vaikutus taustaorganisaation asemaan”

- Maakunnille siirtyvät tehtävät, henkilöstö ja resurssit ovat lähes kokonaan nyt kunnilla
- Tavoitteena on, että Kuntaliitto-konsernin pohjalta muodostuva uusi järjestö edustaisi itsehallinnollisia toimijoita eli kuntia ja maakuntia. Myös eläkeasioissa ja työnantajaedunvalvonnassa nämä olisivat yhdessä